

TETAPTH ENOTHTA

RaumTraum
Tears & Rain

Αντώνης Κέλλης

(Δυο μικρά κείμενα για το «Raum – Traum»)

Στην τέταρτη ενότητα με το «RAUM – TRAUM» έρχομαι στο σώμα μου. Είναι η σχέση του σώματος μου, όταν έρχεται αντιμέτωπο με την πύκνωση της ιστορίας για να προσδιορίσει τη θέση του για αυτοαναζήτηση. Είναι η γέννηση που αφήνει πίσω το παρελθόν για να προχωρήσει ενήλικη στο μέλλον.

Το «δωμάτιο-Raum» λειτουργεί σαν σώμα με τη μνήμη του που μεταφράζεται ως ιστορία και παρελθόν μέσα απ' τη ζωγραφική.

Οι προηγούμενες τέσσερις ενότητες λειτούργησαν ως μνήμη και χρέος απέναντι στο παρελθόν.

Το «RAUM – TRAUM» λειτουργεί ως το πρώτο έργο που με αφορά ως πρόσωπο και έχει σχέση με το πνεύμα και το σώμα μου.

Αισθάνομαι ότι έχω ξεφύγει απ' την καταγωγή μου και ακολουθώ πια τη συνείδησή μου.

Με αφορμή το «μανιφέστο του κήπου» και την έκφραση του Pierre Restany ότι «... όλος ο κόσμος είναι ένας πίνακας...» τείνω να δημιουργήσω ένα πίνακα με όλες τις εικόνες (εικαστικούς πίνακες) του κόσμου.

Η θέση μου απέναντι στο κάθε πίνακα προκαλεί αβάσταχτο πόνο.

Κάτι σαν την αναγνώριση της πραγματικότητας μέσω αυτών. Ένα παιδί προσπαθεί μέσω των έργων ζωγραφικής να αναγνωρίσει τον κόσμο και να κατανοήσει τον εαυτό του.

Με τον τίτλο που δίνω στο έργο, δημιουργώ ένα χώρο και ένα όνειρο, συνδυασμένο με την ανάλογη μουσική.

Επιλέγω το συγκεκριμένο τίτλο, γιατί δεν είναι μόνο ένας χώρος -«RAUM»- και ένα όνειρο -«TRAUM»-, αλλά και γιατί η λέξη TRAUM παραπέμπει στο TRAUMA στην ελληνική δηλαδή, τραύμα. Συνεπώς είναι ένας χώρος ονείρου και τραύματος.

Η καταγωγή του βρίσκεται στο πρώτο μεγάλων διαστάσεων έργο του 1986 -87, «autoscory». Που η δραματικότητα του με οδήγησε στην καταστροφή του. Επανεμφανίζεται ως «RAUM – TRAUM» δίνοντας μου τη δυνατότητα να είμαι συνεπέστερος στην εμπειρία. Σύμφωνα λοιπόν με την έκφραση του Μπουζιάνη στην αλληλογραφία του με τον Heinrich Barchfeld «... το κάθε βίωμα θέλει το υλικό του...», θεωρώ ότι το συγκεκριμένο υλικό είναι πιο κοντά στο αρχικό βίωμα.

Η κάθε λέξη περιλαμβάνει πολλές έννοιες και σημασίες. Το «RAUM – TRAUM» θα μπορούσε να είναι ο «χώρος» της Εύας, της Δανάης, της Οφηλίας. Απαλλαγμένος από το παρελθόν οδηγούμαι στην αυτοαναζήτηση μέσα απ' την συνειδητότητα και την κάθαρση.

Τείνω στην αυτοαναζήτηση με είδη υπάρχουσες εικόνες που δημιουργούν εκάστοτε μια άλλη διαφορετική. Η ιστορία είναι διαφορετική κάθε φορά που θα αλλάζω τις εικόνες. Εικόνες με μια συνέχεια και σειρά που θα δίνουν ένα αποτέλεσμα, χωρίς ασυνέχειες.

Η σχέση του RAUM-TRAUM με το «μανιφέστο του κήπου» και την άποψη περί του τόπου είναι:

Η συσσώρευση επιλεγμένων έργων ζωγραφικής και γλυπτικής, η πληθώρα τους και η έκθεσή τους σε μουσεία ή γκαλερί σε σχέση με την απότομη «τροφή» τους από μένα ως θεατή, αδαή και νεοφώτιστο. Δημιουργεί ασφυξία. Ανάγκη για εισπνοή.

Καθότι ο τόπος μου ήταν «tabula rasa», η επιστροφή σ' αυτόν και η καταγραφή της ιστορίας του, κάνει (δημιουργεί) την εισπνοή.

Η σχέση του RAUM-TRAUM με τον τόπο είναι ότι: η συσσώρευση σπουδαίων έργων ζωγραφικής, η πληθώρα τους και η απότομη είσπραξη τους (η παρατήρηση τους ως θεατή) δημιουργεί ασφυξία. Ανάγκη για εισπνοή. Ο τόπος είναι καθαρός (έχει καθαρότητα), με την επιστροφή σ' αυτόν και καταγράφοντας την ιστορία του γίνεται η εισπνοή.

[...]Η δεύτερη πτυχή είναι το «RaumTraum». Είναι μια εγκατάσταση με πολυμεσική (multimedia) σύνθεση που ξεκίνησε το 2003 και ολοκληρώθηκε το 2004. Με αφορμή το «μανιφέστο του κήπου» και την έκφραση του Pierre Restany ότι «...όλος ο κόσμος είναι ένας πίνακας...» τείνω να δημιουργήσω ένα πίνακα με όλες τις εικόνες (ή όσες θα ήταν δυνατόν, εννοώ εικαστικούς πίνακες από την απαρχή μέχρι και σήμερα). Είναι μια εμπειρία που έζησα τα πρώτα χρόνια των περιηγήσεων μου σε μουσεία της βόρειας Ευρώπης. Προσπαθώντας μέσω των έργων ζωγραφικής να αναγνωρίσω τον κόσμο και να κατανοήσω τον εαυτό μου. Είναι μια εμπειρία με αβάσταχτο πόνο και η αναζήτηση γίνεται οδυνηρή. Γίνεται μια σχάση του σώματος, όταν αυτό έρχεται αντιμέτωπο με την πύκνωση της Ιστορίας για να προσδιορίσει τη θέση του. Ο συσσωρευτής (το πλαίσιο μέσα στο οποίο βρίσκεται το monitor) λειτουργεί και πάλι συμβολικά άλλα πιστεύω και πραγματικά ως δωμάτιο καθαρής, αλλά και ως μήτρα που θα βγει ο άνθρωπος καθαρός και υγιής κάνοντας την υπέρβαση απέναντι στον εαυτό του αλλά και στην ιστορία. Είναι μια πολυμεσική σύνθεση, όπως προαναφέρθηκε, που σημαίνει έχει εικόνα και ήχο και αφηγείται μέσα από τις εικόνες μια ιστορία. Δηλαδή με ένα συγκεκριμένο σύνολο εικόνων από την ιστορία της ζωγραφικής, μπορούμε να δημιουργήσουμε με το ανάλογο μοντάζ μια νέα ιστορία. Η συγκεκριμένη θα μπορούσε για τον καθένα μας να έχει διαφορετικό concept. Είναι 365 εικόνες χωρισμένες σε 12 ενότητες και η κάθε ενότητα αποτελείται από 29, 30 ή 31 εικόνες (δηλαδή έργα ζωγράφων). Ξεκινώντας από τις πρώτες εικόνες του ανθρώπου στον πλανήτη (Lascaux, Altamira κ.λ.π.) και φτάνοντας σε εικόνες που δημιουργούν σημερινοί εικαστικοί καλλιτέχνες. Οι εικόνες δεν έχουν χρονική σειρά. Η σύνθεση ξεκινάει με ένα σχέδιο του Χριστού από το «Μυστικό Δείπνο» του Leonardo da Vinci. Είναι σαν να ονειρεύεται κάτι. Η μουσική είναι το The downward spiral (the bottom)

των Nine inch nails που ολοκληρώνεται με μια κραυγή και οι εικόνες που πέφτουν με δέκατα του δευτερολέπτου ολοκληρώνονται με την «κραυγή» του Edward Munch. Τη στιγμή της κραυγής το πρόσωπο μεγεθύνεται – κόβεται και αρχίζει η προβολή ενός μέρους από την ταινία «The piano» της Jane Champion με την Holy Hunter. Στη θέση της θα μπορούσα να βρίσκομαι εγώ, αλλά λόγω του μεγάλου κόστους παραγωγής, κατέφυγα σε ένα μικρό δάνειο. Με την ευκαιρία θα ήθελα να ευχαριστήσω και τις δυο. Η επιλογή του συγκεκριμένου τίτλου του έργου «RaumTraum» (Raum = Χώρος, Traum = Όνειρο) δεν έγινε γιατί πρόκειται μόνο για ένα όνειρο μέσα σ' ένα χώρο, αλλά και γιατί η λέξη Traum παραπέμπει στη λέξη Trauma στην ελληνική δηλαδή, τραύμα. Συνεπώς είναι ένας χώρος ονείρου και τραύματος. Η καταγωγή του βρίσκεται στο πρώτο μεγάλων διαστάσεων έργο του 1986 – 1987, «autoscopy». Η δραματικότητα του όμως με οδήγησε στην καταστροφή του. Επανεμφανίζεται ως «RaumTraum» δίνοντας μου τη δυνατότητα να είμαι συνεπέστερος στην εμπειρία. Σύμφωνα λοιπόν με την έκφραση του Γιώργου Μπουζιάνη στην αλληλογραφία του με τον Heinrich Barchfeld «... το κάθε βίωμα χρειάζεται και το υλικό του...», θεωρώ ότι το συγκεκριμένο υλικό είναι πιο κοντά στο αρχικό βίωμα. Η κάθε λέξη περιλαμβάνει πολλές έννοιες και σημασίες. Το «RaumTraum» θα μπορούσε για παράδειγμα να είναι ο «χώρος» της Δανάης, της Εύας, της Οφηλίας. Απαλλαγμένες από το παρελθόν οδηγούνται μέσα απ' την συνειδητότητα και την κάθαρση στο φως ή το αντίθετο. Η τριλογία θα ολοκληρωθεί με πολυμεσική σύνθεση, πάλι μέσα στο συσσωρευτή, με τον τίτλο «Tears and Rain». Το έργο εκτέθηκε το 2004 με πρωτοβουλία του Εμμανουήλ Μαυρομμάτη στον κήπο του Θησείου, με την ομάδα «Ο Κήπος», στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα, «ΑΘΗΝΑ BY ART», που οργάνωσε ο Δήμος Αθηναίων και η Ένωση Ελλήνων Τεχνοκριτών (Α.Ι.Σ.Α) στην Αθήνα.

Κείμενο του Εμμανουήλ Μαυρομμάτη

[...] Στην εργασία του Αντώνη Κέλλη η όραση δεν λειτουργεί ζωγραφικά, ως η μετωπιαία αντιμετώπιση του κόσμου που είναι απέναντι, αλλά είναι η καθεαυτή εμπειρία της όρασης που προϋπήρξε – και αυτή συνιστά το αντικείμενο της εργασίας.

Είναι η εμπειρία της ύλης – της οργανικής και της ανόργανης- είναι επίσης η εμπειρία της τεχνολογίας και η σύγκρουση μεταξύ τους. Η εργασία λειτουργεί ως η ανασύσταση εμπειριών, των οποίων η οργάνωση δεν θα ακολουθήσει τη ζωγραφικότητα της μεταφοράς των εμπειριών στην εικόνα, αλλά θα διεκδικήσει να τις αναβιώσει μέσα από την ανασύσταση των ιδίων των αντικειμένων, της μνήμης και της εμπειρίας.

Όστε οι σχέσεις δεν θα είναι ίδιες, δηλαδή οι προοπτικές σχέσεις του βλέμματος με τον κόσμο. Γι' αυτό και στην εργασία του Κέλλη απουσιάζει η έννοια της κλίμακας, των εμπειρικών σχέσεων απόστασης του σώματος από το αντικείμενο. Αυτή η αυθαιρεσία των σχέσεων στην εργασία γίνεται η ελευθερία της μνήμης, αλλά και η κατεξοχήν ανασύσταση της ιδιότητας της ζωγραφικής να καταργεί το αντικείμενο. Με κίνητρο την έννοια της ζωγραφικής παράστασης να μην έχει σχέση υφής με το αντικείμενο, επειδή το αναιρεί μέσω της μεταποίησής του σε κάτι που δεν είναι το ίδιο, ο

καλλιτέχνης τροποποιεί τη ζωγραφική προοπτική αναίρεση του κόσμου, μέσω της κατάργησης της κλίμακας. Είναι το βλέμμα μιας ολοκληρωτικής σύλληψης, που δεν παραπέμπει στη μέτρηση της σχέσης, αλλά στην εσωτερική ικανότητα της σύλληψης να ανασυγκροτεί ένα σύνολο εμπειριών: Θα είναι οι εμπειρίες της ύλης χάρη στην αφή, οι εμπειρίες μιας συνολικής διάταξης χωρίς κέντρο και περιφέρεια, μέσα και έξω, θα είναι οι εμπειρίες μιας άμορφης σχέσης. [...]

* Ο Εμμανουήλ Μαυρομμάτης είναι Ομότιμος Καθηγητής του τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Α.Π.Θ.

«RaumTraum», 2004, εγκατάσταση με σύνθεση multi-media, ξύλο, γαλβανισμένη λαμαρίνα, μόνιτορ, DVD player, 170 X 85 X 106 cm

«RaumTraum», 2004, εγκατάσταση με σύνθεση multi-media, ξύλο, γαλβανισμένη λαμαρίνα, μόνιτορ, DVD player, 170 X 85 X 106 cm

Μικρό κείμενο για την εγκατάσταση «Tears & Rain»

Εικόνα 34. «Tears & Rain- εγκατάσταση», 2006, CD player, monitor μέσα σε κατασκευή, διαστάσεις μεταβλητές

Με την εγκατάσταση «Tears & Rain», κλείνει η τριλογία που ξεκίνησε με το «Δωμάτιο» του 2001 και συνεχίστηκε με το «RaumTraum» το 2004. Είναι το ίδιο υπόβαθρο με τον «συσσωρευτή», αλλά στην συγκεκριμένη εγκατάσταση, το περιεχόμενο χωρίζεται στις τέσσερις εποχές. Η βασική ιδέα είναι, επιλεγμένες φωτογραφίες τριών ελληνικών οικογενειών διαφορετικής κοινωνικής τάξης, μια αγροτική, μια μικρομεσαία – μεσαία και μια αστική. Το υλικό αρχίζει με φωτογραφίες ντοκουμέντα από το 1922 και την καταστροφή της Σμύρνης και ολοκληρώνεται με τους απογόνους και πού αυτοί βρίσκονται σήμερα. Οι φωτογραφίες ξεκινούν το ταξίδι τους από το Φθινόπωρο και περνούν στο Χειμώνα, στην Άνοιξη και ολοκληρώνονται με το καλοκαίρι. Οι εικόνες πέφτουν η μια μετά την άλλη με την ταχύτητα που πέφτουν και στο «RaumTraum» και φτάνουν στην τελευταία που δείχνει την Ελένη να κρατάει στην αγκαλιά της την Έρη με φόντο το τεταρτοκύκλιο ενός πλανήτη της Ελένης. Η Ελένη με το παιδί αρχίζουν σιγά – σιγά να σβήνουν και κυριαρχεί ο πίνακας με τον πλανήτη, που αρχίζει να περιστρέφεται και να παίρνει τη θέση του στο διάστημα. Έτσι αρχίζει το ταξίδι του πλανήτη στο ηλιακό σύστημα και με τη σειρά του το ηλιακό σύστημα να ταξιδεύει μέσα στο γαλαξία. Σε γενικές γραμμές, με την ανάλογη υπόκρουση, ενός μουσικού μέρους του Stephan Mikus, από το δίσκο Ocean, γίνεται μια συμπαντική περιπλάνηση. Στο τέλος αυτής της περιπλάνησης εμφανίζεται μια μαύρη τρύπα που σαν δρεπάνι καταπίνει άστρα και γαλαξίες.

Την ώρα που γίνεται αυτό εμφανίζεται στην οθόνη ο παρακάτω στίχος από την ποιητική συλλογή «Ash – Wednesday» (1930) του T. S. Eliot:

And what is actual is actual only for one time

And only for one place

που σημαίνει:

Και ότι είναι τωρινό είναι τωρινό για μόνο μια φορά

Και μόνο για ένα τόπο

Σβήνει ο στίχος και εμφανίζεται το παρακάτω απόσπασμα από το βιβλίο του Philip Kindred Dick « [Do Androids Dream of Electric Sheep?](#)» του [1968](#):

All those moments will be lost...

...in time...

...like tears...

...in the rain.

Που σημαίνει:

Όλες εκείνες οι στιγμές, θα χαθούν...

...στο χρόνο...

...σαν δάκρυα...

...στη βροχή.

Σβήνει η εικόνα, και σε λίγο σβήνει και η μουσική.

Και ξαναρχίζουν οι εικόνες, μέχρι να τελειώσει όλο το μουσικό μέρος.

«Tears & Rain», 2004 - 2005, εγκατάσταση με σύνθεση multi-media, ξύλο, γαλβανισμένη λαμαρίνα, μόνιτορ, DVD player, διαστάσεις μεταβλητές